ՍԱՐԴԱՐԱԲԱԴ

SARDARABAD

BUENOS AIRES
AÑO XV
Nº 550
Miércoles
15 de
Noviembre
de
1989

FIEL EXPRESION DEL PENSAR DEMOCRATA LIBERAL DE LAS COLECTIVIDADES ARMENIAS DE SUDAMERICA
PRIMER PERIODICO ARMENIO DE SUDAMERICA IMPRESO EN SISTEMA OFFSET

Պետական ճանաչումի արժանացած Հայկական Համազգային Շարժումը, որուն մէջ հաւմախմբուած են մեծ մասամբ հայրենիի գործօն կազմակերպութիւնները, իր պաշտօնաթերթ «Հայք»ի Նոյեմբեր 1989 թիւով կ'իմացնէ թէ Նոյեմբեր 4-ի, ժամը 10-ին սկսած է արդէն իր հիմնադիր համագումարը:

Ի մասնաւորի շահեկան տեսանք իր ծրագիրը, որ կը պարփակէ կարեւոր ու դրական առաջարկներ, ու ցոյց կու տայ քաղաքական հասունութիւն քաղուած անցեալի սխալներէն:

Ստորեւ ծրագիրը «Մուտք» ներածականի յաջորդումով. (ԽՄԲ.)

Հայոց Համազգային Շարժման գաղափարական սկզբունքները

Հայ ժողովուրդը լաւագոյն ձեւաւորող է դրսեւորել իր ընդունակութիւնները եւ կարողութիւնները, ունենալ ազգի առջեւ ծառացած խընդիրները եւ նպաստել համաշխարհային քաղաքակրթութեան զարգացմանը, վերականգնելով իր ազգային անվտանգ պետականութիւնը: Ունենալով իր անկախ պետութիւնը, ապրելով առանց արտաքին ճնշման, ժողովրդավարութեան պայմաններում, ազգի ինքնորոշն պէտք է որոշի իր հասարակական, տնտեսական, սոցիալական եւ մշակութային կեանքի ձեւերը: Միայն այդպիսի պայմաններում է հնարաւոր պահպանել իւրաքանչիւր անհատի՝ ի ծնէ տրուած իրաւունքները, որոնցից կարեւորագոյներն են կեանքի ապահովութիւնը, անձի ազատութիւնը եւ երջանկութեան ձգտման իրաւունքը:

Իրական ժողովրդավարութեան ապահովագրն երաշխիքներն են խօսքի, մամուլի, խղճի ազատութիւնը, բազմակուսակցականութիւնը, տնտեսականութեան ձեւերի բազմազանութիւնը, ազատ ձեռնարկութեան գործունէութիւնը, ազատ ձեռներեցութեան գործունէութիւնը, աշխատաւորների ազատ արհմիութիւններու գործունէութեան հնարաւորութիւնը: Պետական կազմաւորման գերագոյն իշխանութիւնը ժողովրդի կամքն է՝ արտայայտուած համաժողովրդական հանրաքուէներով կամ ազատ ընտրութիւններով ստեղծուած ներկայացուցչական խորհրդարանի միջոցով:

Հազարամեակներ շարունակ հայ ժողովրդի գոյատեւման ու հոգեւոր զարգացման երաշխիքը եղել ու մնում է հայոց լեզուն: Առանց մայրենի լեզուի հայ ազգը դատապարտուած է կործանման:

Դարերով հայ ժողովրդի գոյութեան, բարոյական ու հոգեւոր զարգացման մէջ վճռորոշ դեր է խաղացել քրիստոնէական հաւատը: Վերջին տասնամեակներու փորձով հաստատուեց, որ հաւատի կորուստը քարկոծում է ազգի բարոյական հենքը եւ անխուսափելիօրէն տանում բարոյազրկման:

Հայ ժողովուրդն իր ազգային ծրագիրներն իրագործելիս պէտք է ապավինի իր ուժերին, յոյս չդնելով ուրիշի հովանաւորութեան վրայ: Ասոր հակառակ ամէն մի տեսակէտ ժխտուում է պատմական փորձով եւ ամէնամայ ծառայում է մեր թշնամուդին հոգեւոր ստրկութեան մէջ պահելուն: Քաղաքական մոլորութիւն է հելուն: Քաղաքական մոլորութիւն է հելուն: Քաղաքական մոլորութիւն է հ

Armenia al Día

Monumento a los niños víctimas del terremoto

El Gobierno ha decidido levantar en la zona del reciente sismo un monumento en memoria de los niños muertos por el mismo.

A este efecto, el Fondo de la Infancia de Armenia ha abierto un concurso de proyectos, a la vez que votó una amplia suma para cubrir los gastos de realización de dicho memorial.

El examen de las propuestas presentadas se realizará a mediados de diciembre próximo en Erevan, oportunidad en que se elegirá el mejor proyecto así como la zona en que el mismo será levantado.

Para ese mismo tiempo, y también en Erevan, se inaugurará una exposición de dibujos infantiles titulada "El terremoto y el renacimiento". Se seleccionarán los mejores trabajos, los que serán publicados en un album cuya recaudación de venta se destinará a la ayuda de los niños inválidos.

El Monje Mardirós en las carabelas de Colón

Según una película que se acaba de rodar en los estudios cinematográficos **Armenfilm**, titulada "Peregrinaje del señor Mardirós", este monje armenio fue uno de los tripulantes de las carabelas de Cristobal Colón en sus travesías, y, por lo tanto, acompañante del gran navegante.

La película, basada en un guión preparado por el popular escritor y guionista Agasi Ayvazian, cuenta entre sus intérpretes no sólo a actores profesionales, sino también a representantes de otras profesiones, tales como el director Viken Chaldranian, el compositor Avet Derderian y los críticos cinematográficos Suren Asmikian, Evet Payazatian y Karen Kalantar. El tema está basado en crónicas y anales históricos conservados hasta nuestros días.

Vivienda para los emigrados de Azerbaidjan

En los alrededores de Leninakán se está levantando un barrio denominado "Beniamin", que constará de casas individuales que permitirán albergar a dos mil familias. El gobierno armenio cedió este territorio especialmente a aquellas familias armenias que fueron obligadas a abandonar sus residencias permanentes en Azerbaidján.

Cabe señalar que fueron más de 200.000 los armenios que abandonaron esa república transcaucásica debido al conflicto de Artsaj.

Cerámica armenia hecha en Artsaj

Ya salió la primera producción de la fábrica de cerámica recientemente instalada en Dzorakaván, en la región autónoma de Artsaj.

Los especialistas erevaneses construyeron junto al edificio de la fábrica una pista para helicópteros, así como el camino que lleva hasta la cantera de donde se extrae la arcilla roja para esta industria.

La construcción de esta fábrica resolvió en gran medida el problema ocupacional de la población local que, en su mayoría, es rural y por consiguiente carece de trabajo durante parte del año.

Museo Khachaturian, desconocido

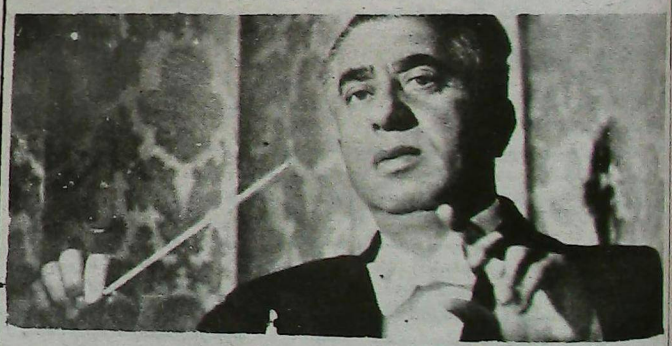

El Museo del Compositor Aram Khachaturian no está incluído en ningún libro de información de Erevan.

Lo creó en su propia casa la Dra. Nina Mereshnikova, quien mantuvo estrecha relación con el músico armenio.

Con esta foto se inició mi amistad con el compositor -dijo a la prensa la Dra. Mereshnikova. **En 1954 en la Casa de los Artistas, de Erevan, se realizó un encuentro de algunos artistas con el maestro. De repente me encontré con él, me presenté y me propuso sentarnos juntos. Allí nos tomaron una fotografía. Nuestro último encuentro fue muy triste: el músico estaba muy enfermo. Lo visité en un hospital de Moscú. Paseamos mucho por el jardín.**

Libro sobre arquitecturas armenia y bizantina

La Academia de Ciencias de la República de Armenia acaba de editar el libro que escribiera el científico y doctor en arquitectura Stepan Mnatsakanian, referido a la interrelación de las arquitecturas del Imperio Bizantino y Armenio, en los siglos VI y VII de nuestra era.

El autor investiga el origen de la composición de cúpulas con cruces que se convirtió en patrón principal de la construcción de iglesias desde el siglo V, cuando la iglesia cristiana bendijo la cúpula como símbolo del cielo.

Las primeras catedrales e iglesias de este tipo aparecieron en Armenia, y luego los arquitectos armenios empezaron a construir templos análogos en territorio bizantino. Mnatsakanian cita numerosos ejemplos a este respecto, y su libro incluye ilustraciones demostrativas.

Beneficio con obras del pintor Levón Shamkochian

Las obras de este famoso pintor armenio residente en los Estados Unidos sirvieron para realizar una venta benéfica en Erevan. El dinero obtenido de estos cuadros irá a engrosar el fondo de ayuda a los damnificados por el terremoto.

Shamkochian regaló también a los alumnos de las escuelas de arte de Armenia, material de pintura, pinceles y otros elementos por un total de 140.000 dólares.

El objetivo de mi visita no es solamente producir beneficio -dijo el pintor a la prensa-. **Durante el sismo perecieron en Leninakán mis parientes.**

En los seis meses que Shamkochian pasará en Armenia, habrá de dictar conferencias a la vez que dictará cursos para la enseñanza de la técnica de litografía.

El concepto de crecimiento económico

Por Joaquín Sánchez Covisa

Esta nota, extraída del número 35 de "Ideas sobre la libertad", trata un tema muy actual y resulta muy esclarecedora, razón por la cual la ofrecemos a nuestros lectores.

Crecer, desde el punto de vista de la economía nacional, no significa producir más de una o de otra mercancía.

Significa mejorar el aprovechamiento y aumentar por lo tanto el rendimiento de los recursos productivos disponibles, esto es, aumentar la producción de aquellas mercancías que, en relación con la demanda de los consumidores, el país puede producir en condiciones más satisfactorias, y aumentarlas además en la proporción que corresponda a las posibilidades productivas del país y a los requerimientos efectivos del consumo. Dicho en términos más precisos y técnicos, significa incrementar la producción de las distintas mercancías hasta el punto en el cual el costo marginal de las mismas, determinado por los recursos disponibles y por las condiciones de la tecnología, coincida con el precio que tienen en condiciones competitivas, esto es, coincida con los deseos y valoraciones de los hombres a quienes está destinada la producción de los bienes.

Es evidente que cuando un país crece y se desarrolla, aumenta el volumen de producción de una serie de mercancías. Pero, si se trata de un verdadero crecimiento, es decir, si se aprovechan racionalmente los recursos limitados existentes, ese crecimiento no es de cualesquiera mercancías, sino de aquellas que se ajustan a las condiciones expresadas. Porque puede, en efecto, ocurrir que crezca la producción de una o de varias mercancías, sin que ello signifique, desde el punto de vista general, verdadero crecimiento.

Si, por ejemplo, crece la producción de mercancías para el mercado interno, porque a través de controles e imposiciones estatales irracionales se desplazan hacia esa finalidad recursos que, de acuerdo con la demanda de los consumidores, no se hubieran destinado a ella, el país no está creciendo "hacia dentro". Tampoco está creciendo -obviamente- "hacia fuera". No está creciendo hacia ninguna parte, a no ser hacia la dilapidación y el mal aprovechamiento de sus recursos productivos. Cuando, por mencionar un ejemplo significativo, la República Argentina creció aparentemente "hacia dentro", forzando una política de industrialización a ultranza y sacrificando la producción y exportación agropecuarias, en la cual disfrutaba el país de notorias ventajas comparativas, estaba en realidad sometida a un proceso de empobrecimiento.

Si, en términos análogos, crece la producción de ciertas mercancías hacia el mercado externo, porque a través de subvenciones, privilegios o intervenciones arbitrarias se desplazan hacia esa finalidad recursos que no se hubieran destinado a ella, el país no está creciendo "hacia fuera". Está produciendo lo que produce en condiciones menos favorables y dejando de producir lo que haría en condiciones más favorables. Está aprovechando indebidamente sus recursos y está, por lo tanto, decreciendo.

En uno y otro caso está ignorando el principio de las ventajas comparativas. Y, como afirma el Profesor Samuelson, un país que ignora ese principio puede pagar un alto precio en términos de niveles de vida y de posibilidades de crecimiento.

El problema real no estriba, por lo tanto, en aumentar el volumen físico de las mercancías que se producen para el mercado interno o de las que se colocan en el mercado externo. No está en el simple hecho de crecer "hacia fuera" o "hacia dentro". Está en crecer, sin más especificación, en el verdadero sentido del concepto, esto es, en utilizar racionalmente los recursos productivos y en incrementar constantemente la producción de las mercancías que se ajustan a las posibilidades técnico-económicas del país y a las exigencias de los consumidores.

En el caso de que esas posibilidades y exigencias impliquen que el país obtiene resultados económicos más favorables, destinando mayor número de recursos hacia la exportación y adquiriendo con las divisas correspondientes los bienes extranjeros requeridos por la población, ese será el camino adecuado. Entonces tendrá sentido decir que el país está creciendo "hacia fuera".

Si por el contrario esas posibilidades y exigencias implican que se obtienen resultados económicos más favorables destinando relativamente más recursos a la producción interna y menos a la exportación, ese será igualmente el camino adecuado, y podrá también decirse con sentido que el país está creciendo "hacia dentro".

En el mundo real lo que suele ocurrir es que un país que crece de manera económicamente racional crece a la vez "hacia fuera" y "hacia dentro", esto es, el incremento de producción que se deriva del aumento y mejor organización de los recursos, viene a incrementar a la vez, en proporciones que han de venir dadas por el nivel de los precios y de los costos internos y externos, la producción destinada al mercado interno y la producción destinada a la exportación.

U. G. A. B.

ARMENIA 1322 - BS. AS.

773-2820 y 771-6500

El Consejo Directivo de la Unión General Armenia de Beneficencia, saluda y felicita con profunda satisfacción a nuestro amigo, colaborador y miembro de la Sub-Comisión de Cultura, Señor Martín Keskiskian así como a su Señora esposa, con motivo de haber cumplido cuarenta años de matrimonio.

Queridos Martín y Armenia, que la paz y la felicidad reinen en vuestro hogar, junto a vuestros hijos, nietos y a todos aquellos que nos sentimos honrados con vuestra amistad.

¡Salud y larga vida!

U.G.A.B.

Comisión de Damas
- Fecha Reservada -
Cena Anual
24 de Noviembre de 1989

Consultas y Reservas:
Armenia 1322 - Tel.: 773-2820

Cenas de los Viernes
Promoción 1990

Los padres y madres de alumnos de esta promoción, del Instituto Marie Manoogian, han tomado a su cargo las tradicionales "Cenas de los Viernes", con la coordinación general del conocido gourmet Nubar Barssamian. Se invita a todos cuantos quieran disfrutar de los más deliciosos platos armenios.

NOTA: Con motivo de la Cena Anual, el viernes 24 no tendremos esta cena, reanudándose el servicio el viernes 1° de diciembre, el que continuará todos los viernes.

Asesoría técnica en riesgos industriales y contratación de seguros generales

ATENCION ESPECIAL A LA COLECTIVIDAD ARMENIA

Bme. Mitre 777 7° B. Capital
TE. 49-1942/1886

"Gharabagh es Armenia, Armenia es Gharabagh"

El día 20 de febrero de 1988 los centros de información de todo el mundo sorprendieron con la siguiente noticia: los habitantes de la región Nagorny-Gharabagh, mayoritariamente armenios, exigen su secesión territorial de la RSS de Azerbaidjan, para incorporarse a la RSS de Armenia.

De allí en más todo se sucedió vertiginosamente.

El pueblo armenio ganó las calles, reafirmando el derecho de no ser mero espectador, sino artífice de su propio destino. La Plaza de la Opera fue el lugar en el cual demostró al mundo entero, el grado de madurez política alcanzado, a través del protagonismo y la movilización popular. El Gobierno de Armenia, las organizaciones intermedias, las sociedades de escritores, músicos, etc., apoyan plenamente estos reclamos, planteándolos ante los máximos organismos gubernamentales de la URSS. Cada aula, cada taller, cada oficina, cada granja, se constituyo en un centro de deliberación, en el cual se opinaba, y se discutía, sobre la revisión histórica de nuestro pasado, la realidad del presente y las perspectivas hacia el futuro. Honesto es consignar que esta era una situación impensable 5 ó 6 años atrás, e imposible de imaginar sin el espíritu de la "perestroika" y la "glasnost" impulsadas por el jefe de Estado de la URSS, Mijail Gorbachov.

Paralelamente, las comunidades armenias de todo el mundo estrechan filas, uniéndose al reclamo del pueblo de la Madre Patria. Beirut, San Pablo, Teheran, Montevideo, París, Buenos Aires, Lyon, Córdoba, Grecia, Londres, etc., fueron testigos de actos, marchas, petitorios, mediante los cuales, la diáspora acompañó el reclamo, cumpliendo la función de informar claramente a la opinión pública internacional. En Buenos Aires se realizan 2 concentraciones frente a la Embajada de la URSS, culminando las mismas con la entrega de sendos petitorios dirigidos al presidente M. Gorbachov. La primera convocada por todas las instituciones armenias (9/3/88), en tanto que la segunda (25/6/88) por los partidos políticos armenios. En esta última, el PSD Henchakian, la FRA Tashnagtsutiun, y la ODLA Ramgavar, demostraron estar a la altura de las necesidades de la Patria, haciendo del accionar conjunto y de la unidad (que no implica uniformidad) un estilo de política, que creíamos ya olvidado en nuestra comunidad.

Mientras tanto, en Armenia, el pueblo proseguía sus reclamos.

Equivocada y enceguecida, la burocracia soviética (es decir los sectores manifiestamente contrarios a la perestroika) calificó a las multitudes, como un movimiento de caracteres "reaccionarios y antisocialistas". Nada más alejado que eso. La petición de la anexión fue realizada de acuerdo a los mecanismos constitucionales correspondientes. Los mismos estuvieron acompañados por multitudinarias movilizaciones en las cuales no se registraron gestos agresivos, ni se vociferaron consignas antigubernamentales, o contrarias al socialismo. Sólo se pedía la reparación de una injusticia que data de 1923, cuya solución es la aplicación de las tesis sobre las nacionalidades formulada por V. I. Lenin.

Contraponga el lector esta demostración de civismo y democracia de pueblo y gobierno armenios, con la violencia y la soberbia -antidemocrática por cierto- del gobierno azerí, y de sus representados. "La paz y la amistad entre los pueblos" (constante invocación realizada por el gobierno central) sólo puede darse si existe un trasfondo de justicia, tal cual lo grafica la famosa frase de la poetisa Siva Gabudikian: "Las tierras, primero devuélvannos las tierras, y después nos abrazaremos".

Pero la tan deseada anexión no llegó. En su lugar tuvimos a Sumgait, la negativa del Soviet Supremo, el recrudecimiento de la violencia azerí, la militarización de la región, el terremoto, el bloqueo económico, etc. De todos estos acontecimientos el pueblo armenio no emerge tal cual se encontraba antes. Hay un antes y un después de Gharabagh.

Hoy más que nunca, la diáspora debe seguir acompañando el reclamo de nuestra Madre Patria, para demostrarle al mundo la justicia de nuestra Causa.

Acaso esperando otro 20 de febrero de 1988, pero éste definitivo y victorioso.

MARDIROS SARAFIAN

El apoyo de la diáspora armenia define la situación de Gharabagh

Los armenios llenan los espacios abiertos en territorio ancestral con iniciativas de esa diáspora. Toda república de la U.R.S.S. debe autoabastecerse y autofinanciarse. Armenia junto a los armenios del exterior son los indicados y los realmente capaces de auxiliar a la región autónoma de Gharabagh. Los armenios deben demostrarse permanente e insistentemente solícitos y benévolos con respecto a las necesidades de Gharabagh. Ello inclinará la balanza a su favor. Los lazos de los hermanos gharabaghtzí, de Armenia y del exterior deben ser lo más estrechos posible. Ello demostrará una unidad de hecho. Si cada república debe lograr recursos autosuficientes los armenios deben dar notorio ejemplo de que ello es posible en Garabagh. La Diáspora armenia mundial debe crear contingentes de médicos, arquitectos, ingenieros, sacerdotes, pastores, políticos y de voluntarios para ejercer una presencia armenia útil en la región. El flujo Gharabagh-Armenia-Diáspora incesante, vibrante, poderoso, despejará toda duda sobre la pertenencia de Artsaj. Debemos encauzar todos los medios pacíficos y resolver en paz todos nuestros debates, puesto que avizoramos que por este terreno se lograrán todos nuestros ideales en Gharabagh. El apoyo de la Diáspora armenia está definiendo actualmente la situación del enclave. La unión de todos los armenios ofrece suficiente convencimiento a los líderes del mundo para derribar toda falaz resistencia, bandidaje descontrolado y para fortalecer la presencia armenia en Gharabagh. Todos los pueblos del globo ven con agrado el acercamiento de Armenia en Artsaj, al observar también que los armenios invierten y donan capitales para el mejoramiento de la región. Asimismo la opinión pública mundial se vuelca a favor de Armenia al comprobar las ridículas oponencias y triste argumentos adversos. Impedir la u nión de Artsaj con Armenia es un ac to destructivo desde todo punto de vista.

DANIEL ROBERTO KASPARIAN

¿Qué significa competir?

Según el diccionario, competir es el acto de dos o más personas, reunidas en grupos o separados, a contender entre sí, aspirando todas a la misma cosa.

Pero el pequeño sabelotodo no dice nada acerca de los tipos y objetivos que se plantean y establecen en una competencia.

Estas pueden estar fundadas en principios de equidad, solidaridad y unión para perseguir una determinada meta como ser el incentivo hacia algo concreto.

Cuando estos concursos se dan en un determinado contexto similar, todos apuntan al mismo fin: incentivar a aquellos que intervienen en las distintas disciplinas el cariño hacia lo que hacen, por quién lo hacen y para qué.

El premio, en definitiva, es un estímulo motor más para atraer a los participantes.

Me estoy refiriendo a las competencias intercolegiales que se llevan a cabo en nuestra colectividad y que año tras año aumentan en cantidad y cualidad.

El objetivo principal de todas ellas es promover y establecer un ambiente de camaradería y fraternidad entre los alumnos de las distintas escuelas, incentivando también el amor y el sentimiento hacia lo armenio, más allá de lo que un mero concurso significa: COMPETIR. Todas estos lineamientos se enfundan en principios sanos, educativos y sociables. - Pero... ¿ES QUE REALMENTE SE ESTA CUMPLIENDO CON EL LEMA DE "SANA COMPETENCIA"?

Fui protagonista de alguno de los encuentros y llegué a la conclusión particular de que sus logros eran, no muy venturosos, opuestos a los que se perseguían.

¿Acaso perder un partido o ganar un certamen significa deshonra o gloria eterna?

NO. Simplemente es la suerte del mejor en aquel momento y nada más.

Corresponde al leal competidor aceptar su derrota o victoria con humildad y estrechar la mano de su contrincante/s, alcanzando así parte de los principios tan deseados por los organizadores.

Quizás algún lector esté juzgando este criterio como falso, irreal o tal vez esté de acuerdo. De todos modos es lo que ví, y sentí la necesidad de expresar más allá de cualquier error.

Invito tanto a alumnos y padres como a docentes y entes ejecutores de dichos eventos a reflexionar sobre el tema y, de hallar alguna coincidencia con este parecer, tratar de revertirlo para que los lazos que unen a los futuros componentes de nuestra comunidad sean cada vez más fuertes. Recordemos una vez más:

«Միութիւնը զօրութիւն է»

VICTORIA MINOIAN

SI ALGUNA VEZ QUISISTE
SER LIBRE,
SI NUNCA TE BRINDARON
ESA OPORTUNIDAD,
DE DESCARGAR TODA ESA
ENERGIA QUE TENES
HACIENDO LO QUE TE GUSTA,
SI TE DEPRIMIS Y TE GUSTA
LA BUENA ONDA.
SI SOS RUBIO, MOROCHO O
TEÑIDO, SEAS LO QUE SEAS,
MIENTRAS TENGAS GANAS DE
HACER, PENSAR O SENTIR.
QUIZAS NO TE HAYAS DADO
CUENTA DE ALGO,
PARA SER PERFECTO SOLO TE
FALTA VENIR A LA
LIGA DE JOVENES
NO SOMOS LOS MEJORES
PORQUE NOS FALTAS VOS,
SOMOS DISTINTOS, PORQUE
NO SOMOS IGUALES,
SOMOS FELICES, PORQUE SI
LEES ESTO,
NOS TENDRAS EN TU
PENSAMIENTO.
AUNQUE SEA UN INSTANTE...

LIGA DE JOVENES

LIGANDO

NOSOTROS NO ESTAMOS DE ESTA PARTE DEL MUNDO

ES BIEN CLARO, SEÑOR LECTOR
QUE EL MUNDO ESTA DADO VUELTA
POR LO VISTO HUBO ERROR
Y LA CULPA NO FUE NUESTRA

"Es más fácil desintegrar un átomo que un prejuicio".
(ALBERT EINSTEIN)

El qué dirán es común denominador en tan variadas y particulares circunstancias, por ej.: "él es dulce, tierno, estudioso, está muy fuerte, me encanta estar con él... pero no es armenio, ¿qué dirían si saliera con él?

Ahora imaginemos a éste mismo joven que podría salir con una chica que ve en él todo lo enumerado pero ... él no tiene coche, ¿qué dirán?; o no se viste de una manera que... ¿qué dirán?

Y no nos olvidemos de esa hermosa niña a la que no le importa el auto, la ascendencia, o la pilcha; pero tiene un papá y ella sabe qué dirá, obvio ¡¡no!!.

Calculo que habría muchas explicaciones psicológicas donde enmarcar esta patología tan común en los no tan jovenes y lo que es mas grave en los jóvenes.

Sólo les puedo decir que cuando se ama a alguien, el auto molesta porque sus ojos miran la calle, y en el momento de tomarse de la mano, y en el que sin saber bien cómo tu corazón se montó en tu mirada hasta llegar a la pupila de ese a quien amás; para que luego te bese y acaricie tus mejillas como si fueran las más finas de las joyas. No creo que te interese si sabe o no hablar armenio, si sabe de nuestra historia y sufrimiento, de nuestras costumbres y tradiciones o de nuestra religión; pero sabiendo como sos, estoy seguro que harás que los ame tanto como a vos. Que nos considere su familia, su historia, su *nueva vida; no es difícil, simplemente compartir sin prejuicios tu vida con ese que elegiste por lo que es, y no por lo que sabe, tiene, u opinan los demás de él, el resto, es sólo vivir.*

Ah! me olvidaba a vos que hace 10 segundos te olvidaste del qué dirán te felicito, acabas de dar una de las materias de vida más difíciles, de rendir para recibirte de hombre o de mujer.

Gracias y hasta pronto

OCHUP SABIDURIAN SR.
LIC. EN PSICOARMENIDAD

CORRECCION DEL NUMERO ANTERIOR

5

La Página de Liga

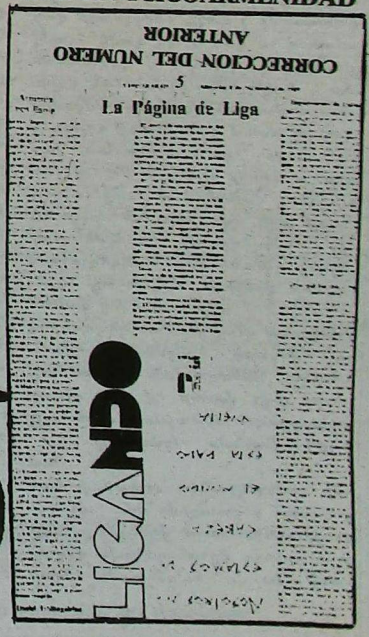

Ռամկավար Ազատական գաղափարականին չդաւաճանիլ

կարելի՞ էր նախատեսել թէ կլսա-
ւթի ու փերեսթրոյքայի հասա-
ռմը ազդանշանը պիտի լլար նր-
ռմը ազդանշանը պիտի լլար նր-
տելի, բայց՝ անարին, յոգոփո-
տելի, բայց՝ անարին, յոգոփո-
վքեան մը որ, հոկտեմբերեանէն
վքեան մը որ, հոկտեմբերեանէն
տարիներ յետոյ, ուժգնօրէն պի-
տարիներ յետոյ, ուժգնօրէն պի-
՝ ցնցեր Սովետ Միութեան ընկե-
՝ ցնցեր Սովետ Միութեան ընկե-
ւյին, տնտեսական ու քաղաքական
ւյին, տնտեսական ու քաղաքական
ւրքիայի կառոյցին հիմերը, խրնդ-
ւրքիայի կառոյցին հիմերը, խրնդ-
ւրքիայի կառոյցին հիմերը, խրնդ-

Վստահ եմ որ ընթերցողները ժամը ժամին կը հետեւին Հայաստանի ու Արցախի մէջ կատարուող դէպքերուն. դէպքեր, որոնք բոլորիս մօտ յուսալքումի եւ զայրոյթի ալիքներ կը յառաջացնեն:

Երէկ չոր եւ կոպիտ նախադասութեամբ մը ուզէի կացութեան նկարագիրը տալ, պիտի ըսէի. «Հայաստան եւ Արցախ այսօր բոլորովին առանձին են»: Խորհրդային Միութեան կեդրոնին՝ Մոսկուայի եւ Քրեմլինի մէջ, կը թուի թէ ոչ ոք մտահոգ է հարաւային Կովկասի հետզհետէ վատթարացող կացութեամբ. աւելին, ինծի կը թուի թէ Քրեմլինի մէջ կան անձեր – շատ բարձր դիրքերու վրայ գտնուող անձեր – որոնց շահերուն կը համապատասխանէ հայ ժողովուրդին տառապանքին տեւականացումը, Հայաստանը եւ Արցախը սովի սպառնալիքին տակ պահելը, այդ երկու երկրամասերը խուլիգաններու զէնքերուն պատանդ դարձնելը:

Տարբեր կերպով չեմ կրնար բացատրել այն անտարբերութիւնը զոր Խորհրդային ղեկավարները կը ցուցաբերեն մօտ երեք ամսուան տնտեսական եւ քաղաքական շրջափակումին նկատմամբ. արարք որ դէ՛մ է Խորհրդային Միութեան Սահմանադրութեան, անոր քրէական օրինագիրքին, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Դաշնադրութեան եւ տակաւին այլ միջազգային համաձայնութիւններու:

Չեմ կրնար բացատրել թէ ինչո՛ւ Խորհրդային զինեալ ուժերը չեն կրակեր ազերի խուլիգաններու վրայ՝ երբ այս վերջինները ամիսներէ ի վեր զինեալ յարձակումներ կը կատարեն Արցախի եւ շրջակայ հայաբնակ գիւղերու վրայ, կը սպաննեն, կը քարկոծեն, կ'աւերեն, կը հրդեհեն:

Չեմ կրնար բացատրել թէ ինչո՛ւ նոյն զինուորները ամենէն խիստ կերպով կը բռնանան երբ կը դիմակալեն հայերու խումբեր՝ անզէն, հալածուած, գաղթական եւ օգնութեան ու պաշտպանութեան կարօտ: Տակաւին մի քանի օր առաջ Ստեփանակերտի մէջ նոյն այդ զինուորները կրակեցին հայերու խումբի մը վրայ, վիրաւորելով հինգ անձ եւ սպաննելով ուրիշ մը: Եւ ըսել թէ բանակայինները հոն են՝ հայե՛րը պաշտպանելու…:

Չեմ կրնար բացատրել թէ Խորհրդային կեդրոնական տեղեկատու գործակալութիւնները ինչո՛ւ կը շարունակեն իրենց խեղաթիւրեալ եւ կողմնակալ լրատուութիւնները. օր չանցնիր որ Իզվեստիա եւ Փրաւտա թերթերը, «Վրեմիա» պատկերասփիւռի լուրերու յայտագիրը, եւ ԹԱՍՍ լրատու գործակալութիւնը ստախօսութիւններ, յերիւրածքներ եւ հակահայ կեղծ լուրեր չսփռեն իրենց միլիոնաւոր ընթերցողներուն եւ ունկնդրողներուն:

Եւ վերջապէս, չեմ կրնար բացատրել թէ ինչո՛ւ տնտեսական շրջափակումի հեղինակները՝ Ատրպէյճանի հանրապետութեան կառավարութիւնը, Համայնավար Կուսակցութեան գլխաւորները, ինչպէս նաեւ Ատրպէյճանի Ժողովրդային Ճակատ ոչ-պաշտօնական կազմակերպութեան ղեկավարները դատի չեն տարուիր իրենց հակաօրինական արարքին համար: Տնտեսական-քաղաքական շրջափակումները ոճրային յանցագործութիւն կը նկատուին միջազգային բոլո՛ր ատեաններուն եւ պետութիւններուն կողմէ: Խորհրդային կառավարութիւնը ինչո՞ւ լուռ է եւ անգործ: Ան ինչո՞ւ կը պաշտպանէ անարդարութիւնն ու ապօրինութիւնը, քրէական ոճիրն ու անմարդկային արարքները:

Հակառակ բոլոր այն խոստումներուն եւ յայտարարութիւններուն թէ՛ Մոսկուայի եւ թէ Պաքուի կողմէ, շրջափակումը կը շարունակուի եւ Հայաստանի ու Արցախի կը սպառնայ համատարած սովը: Այս արհաւիրքին պէտք է աւելցնել նաեւ այն որ երկու երկրամասերուն մէջ ո՛չ բերքերը կարելի եղած է քաղել եւ ոչ ալ աշնանացան կատարել. կը նշանակէ որ գալ գարնան նոր բերք պիտի չհասնի: Երկու վայրերուն գործարաններն ու ... ցութի... ...ձլցած է Հ... խոստացուած տու... Օտար շինարարները, ա... պետութիւններէն եկած, ... ցած՝ շինանիւթի անգոյութեան ... մը վիճակի մէջ կը մնան շոգեկառ... մէջ կամ Նախիջեւան: Այո՛, ազերի-թուրք բորենիները:

Ըստ Խորհրդային կառավարութեան մեծխօսիկ յայ... երկրաշարժէն աւերուած վայրերը ամբողջութեամբ վերաշի... լային երկու տարիէն, այսինքն՝ 1990ի Դեկտեմբերին: Եւ Երեւանի «...գարդ» թերթը անցեալ Դեկտեմբերէն ի վեր ցուցատախտակ մը կը հրատարակէ, ուր անցնող ամիսներուն վրայ խաչեր կը քաշէ՝ իր ընթերցողներուն յուշելու ժամանակին յառաջացումը: Բայց անցեալ շաբաթ, Խորհրդային Միութեան եւ Հայաստանի Առողջապահութեան Նախարարութիւններու ներկայացուցիչներուն կողմէ ստորագրուած յայտարարութիւն մը կը յայտնէ թէ շինարարութիւնը մէկ տարիով պիտի երկարաձգուի՝ մինչեւ 1991 Դեկտեմբեր…: Իսկ ո՞վ ապահովութիւն ը կրնայ տալ թէ այդ ժամանակակէտը պիտի չըլլայ 1992, 1995 եւ կամ 2000…:

Վերը գրեր էի, դարձեալ կը կրկնեմ. Հայաստան եւ Արցախ բոլորովին առանձին են, անբարեկամ, աննեցուկ: կը կրկնեմ, անմիջապէս աւելցնելու – ԱՆՈՆՑ ՀԵՏ Է ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ:

Եւ այս ճգնաժամային պահուն, երբ Հայաստանի գոյութեա՛ն իսկ հարցը կայ, արտասահմանը ինքզինք պէտք է վերակազմակերպէ եւ վերածէ մէ՛կ մարմնի՝ նո՛յն մտահոգութեամբ տագնապը, հայրենիքին օգնութիւն հասցնելու միեւնոյն եւ միակ նպատակով: Անմիջականօրէն ուտեստեղէն եւ դեղեր պէտք է հասցնել Հայաստան, եւ հագուստ: Պէտք է ստեղծել օդային կամուրջ մը, եւ արտասահմանի հայաշատ կեդրոններէն օդանաւեր պէտք է թռչին դէպի Երեւան, իրենց հետ տանելով ո՛չ միայն նիւթական օգնութիւն՝ բայց նաեւ ու մանաւանդ բարոյական նեցուկ: Հայաստանի եւ Արցախի մեր հարազատ արիւնակիցները պէտք է գիտնան թէ ամբողջ արտասահմանը – այս տագնապին մէջ միացած – մէկ սիրտ եղած – իրենց հետ է, նոյն տառապանքը ունի, բայց նաեւ՝ նոյն լաւատեսութիւնը ապագային նկատմամբ:

Հետեւաբար, արտասահմանի բոլոր գաղութներուն մէջ առանց յապաղումի պէտք է կազմել «Հայաստանի եւ Արցախի Հետ Զօրակցութեան Յանձնախումբ»եր (World Solidarity Committee For Armenia and Karabagh) եւ անոնց միջոցաւ համադրել Երեւան ղրկուելիք անմիջական օգնութեան անյետաձգելի աշխատանքը:

Ճգնաժամային այս վայրկեանին չկա՛ն գաղափարական, քաղաքական, ընկերային, յարանուանական կամ այլ տարբերութիւններ եւ տարակարծութիւններ: Կայ Հայաստանի գոյութեան հարցը: Եւ անոր շուրջ բոլորուած պէտք է ըլլայ արտասահմանի ամբողջ հայութիւնը:

ԱՐԱՑ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆ

«Արաքս» երգչախումբը կը մեծարէ աղէտեալ Հայաստանի զօրակից ժողովուրդները

Հայաստանեայց Առաք. Եկեղեցւոյ Կեդրոնական Վարչութեան հովանաւորութեամբ եւ գաղութիս տարբեր Ընկերակցութիւններու մասնակցութեամբ «Աղէտեալ Հայաստանի Զօրակից Ժողովուրդներուն» նշանաբանով, յառաջիկայ Դեկտեմբեր 1-ին, ... համերգով մը հանդէս պիտի գայ «ԱՐԱՔՍ» երգչախումբը, ... Սմբատեանի ղեկավարութեամբ:

Համերգի հասոյթը ամբողջութեամբ պիտի տրամադրուի Հայաստանի երկրաշարժի զոհերու օգնութեան հիմնադրամին: Այս ողբերգական ... չպէտք է մոռնալ, կը պահանջէ բոլորիս ... եւ կամքի ուժ՝ անոր հետեւանքները վերացնելու եւ մեր աղէտեալ ... պէտքերը հոգալու համար:

Համերգը տեղի պիտի ունենայ «Միսերիքորտիա» Լաարաքի մէջ ...

[illegible]

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Տէր եւ Տիկ. ... Ա. 5.000.-
Պրն Տիկ. ... Ա. 5.000.-
Պրն Տիկ. ... Ա. 8.000.-
Պրն Տիկ. ... Ա. 5.000.-
... Թոմասի Ա. 5.000.-

Հայ Մշակոյթը եւ անոր միջազգային կարեւորութիւնը

Հայերէն «մշակոյթ» գեղեցիկ եւ բազմաբովանդակ բառով կ'արտայայտուի ազգի մը ստեղծած հոգեկան արժէքներուն ամբողջութիւնը:

Ի՛նչ մշակոյթ որ ստեղծած է ազգ մը, այդ չափով իր տեղը ունի ազգերու հոգեւոր մշակոյթի պատմութեան մէջ, գանձարանին մէջ:

Հպարտ ենք յայտարարելու որ հայը մշակոյթ ստեղծած ազգ մըն է, մշակոյթ մը, որ օտար մտաւորականներուն ու գիտուններուն գնահատումով արժէքաւոր է ոչ թէ միայն ազգային չափանիշով, այլ յաճախ՝ միջազգային չափանիշով:

«Մշակոյթ» ըմբռնումին բաղադրամասերն են՝ մատենագրութիւն, բանաստեղծական արուեստ, ճարտարապետութիւն, մանրանկարչութիւն, երաժշտութիւն, նկարչութիւն, քանդակագործութիւն, պարարուեստ եւ այլն:

Տարբեր ազգեր մշակոյթի տարբեր բաղադրամասերու մէջ զօրաւոր են: Օրինակ՝ գերմանացիները սքանչելի համանուագային (սիմֆոնիք) երաժշտութիւն ունին, մինչդեռ տկար իրենց օփերային եւ բեմապարի արուեստը: Հին Յունաստանի փառքը կը կազմէին քանդակագործութիւնը, ճարտարապետութիւնը, բանաստեղծութիւնը եւ այլն:

Մեր կարծիքով հայ ազգը յատկապէս զօրաւոր է մշակոյթի հետեւեալ երեք ճիւղերու մէջ. ճարտարապետութիւն, մատենագրութիւն (պատմագրութիւն) եւ բանաստեղծական արուեստ: Այնուհետեւ կու գան մանրանկարչութիւնն ու երաժշտութիւնը:

Բազմաթիւ են օտար մեծութիւններ, որոնք իրենց հիացմունքը արտայայտած են հայ մշակոյթին մասին: Անոնցմէ շատեր որպէս ապացոյց իրենց հայասիրութեան կենցաղի մէջ որդեգրած են հայկական սովորութիւններ, հագած են հայկական տարազ (Ժան Ժաք Ռուսոյ), սորված են մեր լեզուն եւ անով ստեղծագործած (Պայրըն, Ֆէյտի):

Հոս կ'ուզենք վկայակոչում մը ընել անգլիացի հանճարեղ բանաստեղծ Լորտ Պայրընէն. «Թերեւս դժուար պիտի ըլլայ ուրէ այլ ազգի տարեգրութիւնները գտնել աւելի հարուստ արատաւորուած ոճիրներով, քան հայոց, որոնց առաքինութիւնները խաղաղասիրութեան արգասիքներն են, իսկ թերութիւնները՝ ճնշումի հետեւանք: Սակայն ինչպիսին ալ եղած ըլլայ անոնց ճակատագիրը (իսկ ատիկա անցեալին դառն եղած է), ինչպիսին ալ ըլլայ ան ապագային, անոնց երկիրը յաւէտ պիտի մնայ որպէս աշխարհի ամենահետաքըրքրական երկիրներէն մէկը»: Ազատութեան այս մեծ ասպետը անհունօրէն սիրեց մեր ազգը, Մխիթարեան հայրերուն քով հայերէն սորվեցաւ այն աստիճան, որ հայ լեզուով քերականութիւն գրեց, բառարան ստեղծեց:

Մեր ազգի անցած պատմական ուղին լեցուն է դառնութիւններով, բայց նաեւ ազատասիրական ըմբոստումներով: Իր պատմութեան ամենամռայլ շրջաններուն իսկ հայը չէ դադրած մտաւոր եւ հոգեւոր մշակոյթ ստեղծելէ: Սեփական գիրեր ունենալէ առաջ մերինները գրած են օտար լեզուով մը (Արտաւազդի թատերգութիւնները):

Մեր պատմիչներուն աւանդած հայ ժողովրդական բանահիւսութեան չափածոյ պատառիկներուն արուեստը շուրջ երկու հազար տարիներու հեռաւորութենէն արուեստով համահնչիւն է մեր ժամանակներուն, օրինակ.

«Ո՛ տայր ինձ զծուխ ծխանի
Եւ զառաւօտն Նաւասարդի.
Զվազելն եղանց եւ զվարգելն եղջերուաց...»:

Դժբախտաբար Գրիգոր Լուսաւորիչ քանդեց մեր մեհեանները: Միակ փրկուածը՝ Գառնիի հեթանոսական տաճարը, լաւագոյն ապացոյց է մեր հին ճարտարապետութեան վեհութեան:

Արդ քննենք հայ մշակոյթի այս երեք լաւագոյն արտայայտութիւնները առանձին-առանձին:

Հայ մատենագրութիւն

Մեր Պատմահայր Մովսէս Խորենացի «բանական հոգիի անկատարեալ» ըլլալով կը բացատրէ հայ գիրերուն ստեղծումին յապաղումը: Եւ ահա 5-րդ դարու արշալոյսին հայ հեռատես հոգիները, ի տես Պարսկաստանի հրամաններէն կախեալ հայ թագաւորութեան հոգեվարքին, ազգային գոյատեւումի լաւագոյն միջոց մը գտան. հայ այբուբենը: «Այր մի Մաշտոց անուն» կատարեց այդ գիւտը՝ մեր պատմութեան մեծագոյն եւ կարեւորագոյն երեւոյթը: Պատահական չէ որ մեր ժողովուրդը իր յիշողութեան մէջ չէ պահած հայ մեծագոյն թագաւորներուն գերեզմանին տեղերը, սակայն հոն, Արագածի լանջերուն մօտիկ, Օշական գիւղին մէջ խաղաղ կը հանգչի մեր Մեծ Սուրբը, ան որ կառուցեց 36 ամրաամուր ամրոցները մեր: Մաշտոցին գիւտը իր ստեղծումի օրէն դուրս եկաւ հայ ազգային շրջանակներէն: Խնդիրն ան է որ Մեսրոպ Մաշտոց քրիստոնէական եղբայրասիրութենէ մղուած գիրեր ըստեղծեց նաեւ վրացիներուն եւ աղուաններուն համար (ներկայիս՝ Ատրպէյճանի թիւրք ժողովուրդը): Այս մասին կը վկայէ Մաշտոցի աշակերտ եւ կենսագիր Կորիւն Վրդ., որուն մեզի հասած գիրքին ընդօրինակութիւնը շուրջ 1000 տարուայ հնութիւն ունի: Կորիւն կ'ըսէ. «Դարձեալ, բաւական ժամանակ անցնելէ ետք, Քրիստոսի սիրելին մտածեց հոգ տանիլ նաեւ բարբարոսական կողմի համար: Եւ սկսաւ Տիրոջմէն իրեն շնորհուածի համեմատ նշանագիրներ (տառեր – Ս.Ա.) յօրինել *վրացերէն* լեզուի համար: Գրեց, դասաւորեց ու օրինաւոր կերպով յարդարեց եւ իր աշակերտներէն մի քանի լաւագոյնները հետը առաւ, ելաւ գնաց, իջաւ *Վրաց* կողմերը... Եւ ան (Մեսրոպ Մաշտոց – Ս.Ա.) իր արուեստն առաջարկելով՝ խրատեց, յորդորեց զանոնք: Եւ այն ատեն ամէնքը յանձն առին անոր ուզածը կատարել« (Կորիւն, «Վարք Մաշտոցի», Երեւան, 1962, էջ 109–110):

Այնուհետեւ՝ «Այն ատեն եկաւ հանդիպեցաւ անոր երէց մարդ մը, *ազգով՝ աղուան*, անունը՝ Բենիամին: Եւ ան (Մեսրոպ Մաշտոց – Ս.Ա.) հարցուց ու քննեց *աղուաներէն* լեզուի բարբարոս խօսքերը, ապա վերուստ պարգեւուած իր սովորական կորովամտութեամբ նշանագիրներ յօրինեց եւ Քրիստոսի շնորհիքի յաջողութեամբ կշռադատեց, կարգաւորեց, հաստատեց» (Նոյն տեղը, էջ 110, 114): Գերմանացի մեծ հայագէտ եւ կովկասագէտ Յոզէֆ Մարքուարթը, քննելով Մաշտոցեան վրաց այբուբենի խնդիրը, կ'ըսէ. «Հէնց այսպիսի մի հիմք է անկասկած դրսեւորում վրացիների հնագոյն եկեղեցական այբուբենը՝ *խուցուրին*, որի մէջ մենք տեսնում ենք Մաշտոցի գիւտը» («Մեսրոպ Մաշտոց» ժողովածոյ, Երեւան, 1962 թ.):

Այս բոլորը նկատի ունենալով է որ Յոզէֆ Մարքուարթը «միտքի երկու հսկաներ» կը կոչէ Սահակ-Մեսրոպը, իսկ իր մայրենի այբուբենի գիտարարներ Վինֆրիտը եւ Փիփինը «ողորմելի թզուկներ» կը կոչէ Սահակ-Մեսրոպի համեմատ՝ աւելցնելով. «ժողովուրդ մը, որ ծնած է նման մարդիկ եւ գիրենք կը մեծարէ որպէս իր դիւցազուններ, այնքան ատեն որ կը հետեւի անոնց օրինակին՝ երբեք չ'ո՛չնչանար» (Անդ.):

Այսպէսով, հայ գիրերուն գիւտը ոչ միայն Հայոց Աշխարհը լուսաւորեց, այլ՝ ամբողջ Անդրկովկասի մէջ լոյս տարածեց:

Հինգերորդ դարուն, գիրերու գիւտէն անմիջապէս յետոյ Սահակ-Մեսրոպի գլխաւորութեամբ մեր թարգմանիչները ձեռնամուխ եղան այն ատենուայ քրիստոնէական գրականութեան եւ պատմագրութեան լաւագոյն երկերու թարգմանութեան: «Աստուածաշունչ»ի հայերէն թարգմանութիւնը ընդհանրապէս եւ «Նոր Կտակարան»ի թարգմանութիւնը մասնաւորապէս ֆրանսացի հայագէտ Լաքրոզը կոչեց «թագուհի թարգմանութեանց»:

Պատահեցաւ այնպէս որ յոյն-ասորական գրականութեան շատ երկասիրութիւններ յետագային կորսուեցան, եւ քաղաքակիրթ աշխարհն այսօր այդ գործերու մասին գիտէ միայն հայերէն թարգմանութիւններու շնորհիւ: Անոնց շարքին էր Եւսեբիոս Կեսարացիի «Քրոնիքոն»-ը («Ժամանակագրութիւն»): Անոնցմէ են Զենոն Ստոիկի «Յաղագս բնութեան» («Բնութեան մասին») գործը, Թէոն Ալեքսանդրացիի ճարտասանական գործը, Փիլոն Եբրայեցիի փիլիսոփայական, մեկնողական երկերը եւ այլն, եւ այլն:

5-րդ դարուն եւ յետագային հայ լեզուով ստեղծագործուեցան բազմաթիւ գիրքեր: Մեր պատմագրութեան հիմնական մասը թարգմանուած է աշխարհի ամենագլխաւոր լեզուներով, քանի որ անոնք անգնահատելի սկզբնաղբիւրներ են:

7-րդ դարուն Անանիա Շիրակացի հայ մեծ գիտնականը կազմեց թուաբանական առաջին աղիւսակը աշխարհի մէջ: Մեր նախնիքները ըստեղծեցին նաեւ բարձրարժէք գեղարուեստական գրականութիւն (Եղիշէ, Գրիգոր Նարեկացի): Յոզէֆ Մարքուարթի եւ մեծ գրականագէտ Մանուկ Աբեղեանի կարծիքով մեր գրականութիւնը ցայսօր չէ կրցած գերազանցել Եղիշէի «Վասն Վարդանայ եւ հայոց պատերազմին» դիւցազնավէպի առանձին էջերու գեղարուեստական մակարդակը: Աւելի լաւ է այս մասին լսել Յոզէֆ Մարքուարթի կարծիքը. «Միջնադարեան ո՞ր ժողովուրդը կրնայ պարծենալ թէ երբեւիցէ կրցած է իր սեփական լեզուով կամ թող ըլլայ բախտաւոր լատիններէնով հրապարակ հանել Վարդանի եւ իր ընկերներու դիւցազնամարտի այնպիսի նկարագրութիւն մը, ինչպէս Եղիշէ Վրդ. նկարագրածը» («Մեսրոպ Մաշտոց» ժողովածոյ, Երեւան, 1962, էջ 127):

Ըսուած է պարզ ու մեկին. Մարքուարթ Եղիշէին գործը գեղարուեստական առումով աւելի բարձր կը դասէ հռոմէացի գրողներու գիրքերէն: Եւ իրօք. առնենք «Տիկնայք փափկասուն»-էն հետեւեալ հատուածը. «Անարիւն ճգնութեան նմանեցան, որոնք կ'ապրին առանց կերակուրի, կ'ապրին անուշ երգով, կենդանի են միայն օդ ծծելով՝ նմանելով հրեշտակներուն»: Եղիշէ այսպէս ոգեղէն նկարագրած է իրենց հարազատները Աւարայրի դաշտին վրայ կորսնցուցած հայ կիները, հայ փափկասուն տիկինները: Իսկ այս ամէնը որչափ աւելի գեղեցիկ կը հնչէ գրաբար լեզուով. ինչպէս օրինակ՝ «Մահ ոչ իմացեալ մահ է, մահ իմացեալ՝ անմահութիւն» դասական խօսքը: Եւ կամ՝ «Կոյրը կը զրկուի արեւի ճառագայթներէն, իսկ տգէտը կը զրկուի կատարեալ կեանքէն: Լաւ է աչքի կուրութիւն ունենալ, քան միտքի կուրութիւն» (Եղիշէ):

Հայ մատենագրութիւնը մինչեւ 17-րդ դար շարունակուեցաւ անխափան: Միջազգային կարեւորութենէ բացի, հայ հին մատենագրութիւնը եղաւ մեր նոր գրականութեան սնուցիչ մայրն ու դայեակը: Րաֆֆի եւ Ստեփան Զօրեան իրենց պատմավէպերը գրեցին Բիւզանդ պատմիչի նիւթով: Մինչ Րաֆֆին «Արշակ Բ.» (1862 թ.) հայկական առաջին օփերային նիւթը Բիւզանդէն առած էր արդէն Տիգրան Չուխաճեան: Յովհաննէս Դրասխանակերտցիէն նիւթը առաւ Մուրացան «Գէորգ Մարզպետունի»-ն գրելու ատեն, Եղիշէ սընոյց Դերենիկ Տեմիրճեանը, Սեբէոսէն, Ղեւոնդէն եւ Դրասխանակերտցիէն նիւթ առաւ Ծերենց գրելու համար «Թէոդորոս Ռշտունի» եւ «Երկունք Թ. դարու» պատմավէպերը եւ այլն: Վերոյիշեալ վէպերը մեր նոր գրականութեան լաւագոյն երկերէն են: Մեր հին մատենագրութիւնը հայ հոգեկան արժէքներու գեղեցիկ մէկ արտայայտութիւնն է եւ մեր ակնառու լուման համամարդկային մշակոյթի գանձարանին մէջ:

ԴՈԿՏՈՐ
ՍԱՄՈՒԷԼ Ս.ՆԹՈՍԵԱՆ

Հայկական Բանաձեւը եւ թուրք մամուլը

Մեթակուտական Պապ Տոլի յառաջիկայ տարի Ապրիլ 24ը որպէս 1915-1923 Հայկական Ցեղասպանութեան օր Միացեալ Նահանգներու համար Ներկայացուցիչ Տունէն քննարկման առնուած բանաձեւը ոչ միայն շարժման մէջ դարձած է թուրք պետական եւ պետազիտական վարչամեքենան իր բանսարկուական սպասարկութիւններով գործուն, այլ նաեւ առաւ նիւթ կը տրամաբանէ թուրք մամուլին, որմէ ստորեւ ներկայացուցած կը ներկայացնենք տարբ մը դրութիւններ:

ԱՐԻՒԵՐ

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԱԶԵՒԸ ԴԻՒՐՈՒԹԵԱՄԲ ՉԻ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԻ»

«Արիւեր» թերթի Ուաշինկթընի թղթակիցը կը գրէ, ի միջի այլոց.-

Ամէն տարուան պէս այս տարի ալ Հայկական բանաձեւը Գոնկրէս յղուեցաւ: Գոնկրէսի լիազօրներէն մէկը բան էր որ այս բանաձեւը ամէն տարի Գոնկրէս կուգայ, ինչպէս արդէն կը ծագի ամէն առաւօտ: Այս անգամ ալ այդպէս պատահեցաւ եւ այս խնդիրը հիմա եկաւ Թուրքեւ-Ամերիկեան յարաբերութիւններուն մէջ շատ աւելի կարեւոր հարցերու ետեւը գրաւել:

Այս անգամ բանաձեւին մասնակցութիւնը այն է, որ ան Գոնկրէս կը յղուի Հանրապետականներու կողմէ եւ ստորագրուած է 57 Հերաստականներու անունով: Այսինքն Հարիւր անդամներէն բաղկացած Ներկայացուցչական անդամներուն կէսէն աւելին: Եւ ասոնցմէ 26ը Դեմոկրաթ, 31ն ալ Հանրապետական են: Կը նշանակէ թէ ձեռնարկը անդր-կուսակցական հանգամանք կը ստանայ:

Պարզ այն հարցին, թէ բանաձեւը պիտի վաւերացուի՞ թէ ոչ, բանաձեւը հանգիստ կ'անցնի յարակից ծանձախումբերէն եւ կուգայ Ընդհանուր ժողով: Մինչ այդ, Քեթեւս 57 Ներկուսականներէն մէկ մասը կարծիք կը փոխէ ու բանաձեւը քուէներու քեթեւ առաւելութեամբ կրնայ մերժուիլ: Իսկ եթէ հակառակը պատահի ու բանաձեւը վաւերացուի, պէտք է նաեւ որ անցնի Ներկայացուցիչներու Տունէն: Հոնկէ ալ եթէ վաւերացուի, այս անգամ կը կարօտի Նախագահ Պուշի ստորագրութեան: Եթէ Պուշ վէթոյի ենթարկէ զայն, դարձեալ երկու Ընդհարպարներուն մէջ բանաձեւը պէտք է երկու երրորդ համեմատութեամբ քուէ ստանայ:

Բանաձեւը ասկէ առաջ երկու անգամ վաւերացուած էր Ներկայացուցիչներու Տունէն, բայց մերժուած էր Սենատոյեն: Ասկէ ի վեր ան կը մնայ օրակարգի վրայ որպէս նիւթ մը որ պարբերաբար կը յարէ Ուաշինկթընի ու Անգարայի միջեւ մթնոլորտը:

Իսկ Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակները սա պահուն աւելի շատ հետաքրքիր են ոչ թէ Հայկական բանաձեւով, այլ այն հարցադրումով, թէ Մէհմետ Ըզալ ամբողջ 2,5 ժամ Ընդ. խօսեցաւ Խորհրդային Արտաքին Նախարար Շեվարնաձէի հետ:

«ՊԱՐԱԳ ԳՅՈՒՂԵԼՈՒ ՓՈԽԱՐԷՆ ԱՆՏԵՐԵՍՈՒԹԻՒՆ»

«Հերիեթ»ի թղթակիցը «Հայկական Համագործարան տնօրէն Ռոս Վարդեանի հետ իր հանդիպումին մասին հետեւեալ կտոր, կու շարունակէ.-

Ան ըսաւ թէ Պարագ Գեղուղելու Փոխարէն Անտերեսութիւն ցուցաբերելու իր որոշումը ոչ միայն ընկերութեան մը համար ֆինանսական ծանր հարուած մը պիտի ըլլայ, այլ նաեւ Հայաստանի տնտեսութեան համար:

Նոր հորիզոններ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան առջեւ

Նիկոսիա, 22 Հոկտեմբեր 1989.

Հ.Ռ.Ը. Միութեան Առենապետութեան պատմական Համաժողովէն անմիջապէս ետք տեղի ունեցաւ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան նոր համալիրի բացման փառաւոր հանդիսութիւնը, իսկ օր մը ետք՝ Միութեան նոր ակումբի հանդիսաւոր բացումը:

Տասնհինգ երկիրներէ 18 պատուիրակներ Միութեան տարբեր մասնաճիւղերէն, հարիւրաւոր նախկին սան-սանուհիներ աշխարհի տարբեր ցամաքամասերէն, խումներամ բազմութիւն մը եւ ներկայիս ուսանող սան-սանուհիներու մասդաչ սերունդ մը լեցուցեր էին Հաստատութեան շրջաբակը՝ 21 Հոկտեմբեր 1989-ին, երեկոյեան ժամը 4-էն սկսեալ:

Կրթական Հաստատութեան մը սոսկ բացումէն աւելի խորունկ խորհուրդ մը կար այս բոլորին մէջ, որ կը կատարուէր Սահակ Պարթեւի, Մեսրոպ Մաշտոցի ու մեր անմահ թարգմանիչներուն նուիրուած տօնին օրերուն: Խորհուրդ մը կը նաեւ, որովհետեւ տասնեակ տարիներէ ի վեր իրարմէ հեռացած, բայց այս կրթական օճախին մէջ ոգեկան սըտնունդ ու հասակ առած, իրարու հետ տեղաշրջած, նոյն երազներով իրարմէ բաժնուող երբեմնի սաներ այսօր գիրար կը գտնէին՝ արդէն հայր ու մայր դարձած, ուսուցիչուսուցչուհի, բժիշկ ու ճարտարապետ, ճարտարարուեստական կամ ոմբագիր դարձած: Մեծ խորհուրդ մը կար անտարակոյս այն պատճառաւ՝ որ այս օրերուն հայրենի մեր ժողովուրդը ա՛լ աւելի կը բռունցքանայ եւ մենք այս ափերուն վրայ իրարու քով կու գանք ու ցոյց կու տանք մեզ սպառնացողներուն որ մենք կանգ եւ պիտի կենանք մեր հայրենիքի կողքին...:

Ժամը հինգին Հաստատութիւնն մուտք կը գործեն կիպրոսի հանրապետութեան գործող Նախագահ եւ Ներհրդարանի Նախագահ Տիար Վասոս Լիսարիտոս իր Տիկնոջ հետ, ընկերակցութեամբ Հ.Ռ.Ը. Միութեան նորընտիր Նախագահ Տիկ. Լուիզ Մանուկեան Սիմոնի եւ Տիար Ադամ Գալայճեանի՝ կիպրահայութեան պետական ներկայացուցիչ: Սան-սանուհիներ զոյգ չարքերով եւ խանդավառ ծափահարութիւններով կը դիմաւորեն յարգարժան հիւրերը:

Պատուոյ հիւրերու չարքին եւ Հ.Ռ.Ը. Միութեան կեդրոնական վարչական ժողովի անդամները, Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային կապի Կոմիտէի Նախագահ կարլէն Դալլաքեան, Արարատեան Թեմի Առաջնորդ Գարեգին Եպս. Ներսէսեան, կիպրոսի մէջ կաթողիկոսական փոխանորդ Եղիէ Ծ. Վրդ. Մանճիկեան, հոգեւոր հայրեր եւ օտար երկիրներու հիւպատոսներ:

Բացման խօսքին մէջ Տիար Ա. Գալայճեան իր խորին շնորհակալութիւնը կը մատուցանէ մեծարգոյ հիւրերուն իրենց թանկագին ներկայութեան համար եւ արդար հպարտութեամբ մը գոհունակութիւն կը յայտնէ որ ի վերջոյ կիրականանայ Հաստատութեան վաղեմի երազներէն մին, որուն իրականացումը մեծապէս պիտի սատարէ Սփիւռքի զանազան կրթա-մշակութային պահանջներուն: «Այս իրականացումը մենք կը պարտինք Ծկեանս Պատուական Նախագահ Տիար Ակէք Մանուկեանին, որուն տեսիլքներէն մին էր ասիկա, -կ'ընդգծէ Ա. Գալայճեան,- իսկ այսօ՛ այս եւ նման տեսիլքները կը շարունակէ անոր արժանաւոր դուստրը՝ Տիկ. Լ. Մանուկեան Սիմոն»: Ապա Պրն. Ա. Գալայճեան կը տեղեկացնէ որ ժամանակը հասած է Մելգոնեան Կրթական Հաստատութիւնը բարձրացնելու քուլեհի մակարդակի՝ ի պէտս մեր ուսումնատենչ երիտասարդութեան:

Հ.Ռ.Ը. Միութեան փոխ-նախագահ կեդր. Վարչական Ժողովի անդամ Տիար Հ. Ուզունեան իր խօսքին մէջ նոր պատմական ու անկրնկնադարձային թուական մը կը նկատէ այս օրը, երբ «Նոր հեռանկարներ յառալ կու գան այս կրթական օճախը վերածելու համասփիւռքեան կեդրոնավայրի մը, ուր գան միախառնուիլ ու միաձուլուիլ վաղուան հայ նոր կեանքի ղեկավարութիւնը ստանձնելու պատրաստուած սերունդներ, որոնք թէեւ պիտի գործեն տարբեր բարքերով սնանող զաղութներու մէջ, բայց պիտի ունենան նոյնանըմանն հայեացքներ հայազգի հպանման իրենց մտահոգութիւններուն ու ինքնամատուցումներուն մէջ»: Այնուհետեւ Պրն. Հ. Ուզունեան յոյս կը յայտնէ որ արեւմտեան երկիրներէ եկող սաներու հոսանքը այսուհետեւ ա՛լ աւելի պիտի զօրանայ, քանի որ ստեղծուած են բոլոր պայմանները այդ ուղղութեամբ:

Արարատեան Թեմի Առաջնորդական փոխանորդ Գարեգին Եպս. Ներսէսեան ուրախալի կը գտնէ, երբ ականատես կ'ըլլայ այսպիսի հոյակապ շինութեան մը բացումին, եւ իր դէմ կը գտնէ ուրախ դէպքեր՝ հայութեան համար վշտալի այս օրերուն: Ապա Սրբազանը ներկաներուն ցոյց կու տայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի թանկագին նուէրը՝ հայկական խաչքար մը, որ հովանի պիտի ըլլայ Մելգոնեան մեծ ընտանիքին:

Նորընտիր նախագահ Տիկ. Լ. Մանուկ'ան Սիմոն գոհունակութիւն կը յայտնէ կիպրոսի բարեխնամ կառավարութեան, որ ուշադրութեան յատուկ առարկայ կը դարձնէ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութիւնը եւ անոր թիկունք կը կենայ բարոյապէս: Այսօր կը հրճուին ոչ միայն Մելգոնեան ընտանիքին բոլոր անդամները այլեւ իր հայրը՝ Տիար Ալէք Մանուկեան, որուն սիրտը հիմա մեզի հետ է: Այնուհետեւ Տիկ. Լ. Մանուկեան Սիմոն յատկապէս կը շեշտէ Պրն. Հայկազէն Ուզունեանի գնահատելի ներդրումն ու կոհողութիւնները, որոնց շնորհիւ կը կանգնին այս նոր շէնքերը: Նախագահը յոյս կը յայտնէ որ ապագային Մելգոնեան կրթ. Հաստատութիւնը պիտի արդարացնէ իր վրայ դրուած յոյսերը՝ ծառայելու Հ.Ռ.Ը. Միութեան, եւ համայն հայութեան:

Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի Նախագահ Տիար կարլէն Դալլաքեան խօսք առնելով հայրենի մեր ժողովուրդին ողջոյնները կը փոխանցէ հանդիսութեան մասնակցողներուն շնորհաւորելով բոլորիս տօնը: Հայրենիքի նկատմամբ ունեցած իր սէրը եւ նուիրումը ներկայացնելէ ետք, Տիար Կարլէն Դալլաքեան կը շեշտէ որ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութիւնը, որուն հիմերը կը դրուին այսօր, պիտի ըլլայ ոչ միայն կրթական օճախ մը, այլ նաեւ կենդանի կապ մը Սփիւռքի զանազան գաղութներուն միջեւ, որոնց հետ ան պիտի ունենայ սերտ յարաբերութիւններ: Ան կը շեշտէ նաեւ որ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութիւնը պիտի ըլլայ նաեւ կամուրջ մը Հայաստանի եւ Սփիւռքի միջեւ, որպէսզի ան ալ իր ներդրումը ունենայ հայ ժողովուրդի ազգային ինքնութեան պահպանման գործին մէջ:

Ապա Պրն. Ա. Գալայճեան կը հրաւիրէ Տիար Վասոս Լիսարիտոսը՝ իր բացման խօսքը ունենալու համար: Նախագահ Լիսարիտոս իր խօսքին մէջ կը շեշտէ որ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութիւնը պիտի ըլլայ ոչ միայն կրթական կեդրոն մը, այլ նաեւ հայ ժողովուրդի ազգային ինքնութեան պահպանման կարեւոր գործօն մը: Ան կը շեշտէ նաեւ որ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութիւնը պիտի ունենայ նաեւ համալսարանական բաժին մը, որ պիտի ըլլայ կամուրջ մը Հայաստանի եւ Սփիւռքի միջեւ, որպէսզի ան ալ իր ներդրումը ունենայ հայ ժողովուրդի ազգային ինքնութեան պահպանման գործին մէջ:

Նկատելով որ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութիւնը, որուն հիմերը կը դրուին այսօր, պիտի ունենայ նաեւ համալսարանական բաժին մը, Նախագահ Լիսարիտոս կը շեշտէ

Երկու տարիներու բաժանումէ յետոյ՝ սիրելի եւ աննման Մայրս

Այսօր, հազիւ աչքերս բացի եւ, տակաւին կէս քուն-կէս արթուն վիճակի մէջ, կը պատրաստուէի դուրս ելլալ անկողինէս՝ իսկոյն սենեակէս ներս խուժեցին զաւակներս. երէցը հարցուց ինծի «հայր ... գիտե՞ս վաղը Նոյեմբեր 17-ն է», ու կարճ սպասումէ մը յետոյ -որուն ընթացքին խորագնին կը դիտէր զիս- ա...ցուց. «ի՞նչ կը յիշեցնէ քեզի հայր այս թուականը»:

Փոքրս էր որ օգնութեան փութաց ինծի եւ յուշեց «Մարի Մամային 2րդ տարելիցը», խորհելով որ ես չէի գիտեր:

Անշուշտ չէին նկատած յուզումս ... ուրախութեան, եւ չէին կրնար պատկերացնել թէ սրտի ինչ կապերով կապուած եմ մօրս, մանաւանդ՝ ո՞վ պիտի իրենց իմացնէր թէ երկու տարիներէ ի վեր ամէն օր ու ժամ մայրս ինծի հետ էր ու մէջս ... իր երեշտակային գեղեցկութեամբ, ու մայրական քաղցր ու գորովալիր ձայնով:

Ի՞նչ գիտնային թէ ան էութեանս մէջն էր եւ անոր անբաժանելի մասը կը կազմէր, ու խորքին մէջ երբեք չէր բաժնուած ինծմէ:

Այո՛, ասկէ երկու տարիներ առաջ թանկագին մայրս աննժամանակ կերպով մեկնելով, իր հետ առ յաւէտ կը տանէր մեր ամենէն թանկագին երազը ... իրեն հետ գեղեցիկ ծրագիրներ գործադրելու. Ամբողջ Աշխարհի մը՝ յոյսերու խինդի եւ եռանդի կը փայփայուէր ու կ'անհետանար:

Ի՞նչ գիտնային թէ մեր հոգիները մրրկող այդ սեւաւոր կրակը, մեր էութիւնը կոտտող խոր ու զարհուրելի ցաւը, մեզ ամբողջովին անդամալուծեց ժամանակի մը համար:

Հապա այն անհատնում, երկար ու մռայլ գիշերները անհուն անզօրութեան ու յուսալքումի, զորս արթուն ու անքուն անցուցինք լալով եւ աղօթելով, մինչեւ որ երկնային հրաշքով Տէր Ամենակարողը վերջ դրաւ մեր տառապանքներուն:

Ինչպէ՞ս գիտնային կորուստին իրա՛ւ կարեւորութիւնը, ո՞վ պիտի ըսէր իրենց թէ Մայրս -իրենց Մարի Մաման- Աշխարհի վրայ, Տէր Աստուծմէ յետոյ, միակ եւ ամենէն նուիրական անձն էր, որուն համար պատրաստ էի կատարել գերագոյն զոհողութիւնը որեւէ ատեն որ ինծմէ պահանջուէր. Այո՛, Մայրս որուն բոլորս-եղբայր-քոյրեր-կը պարտինք մեր ամբողջ ունեցածը՝ բարոյական թէ՛ նիւթական:

Ինչպէս գիտնային թէ Մայրս -Մայրերու մէջ տիպար Մայր- էր, որ նոյնքան թանկագին հօրս մահուընէ յետոյ ու տակաւին շատ երիտասարդ տարիքին, ինքն էր՝ որ ստանձնեց նաեւ տան ապրուստի, զաւակներուն կրթութեան, դաստիարակութեան եւ ուսման ծանր բեռը, իր մայրական նուիրական պարտականութիւններուն վրայ կուտակելով նաեւ հօր մը պատասխանատուութիւնները:

Ինչպէ՞ս գիտնային թէ նիւթական ինչ տկար -չըսելու համար անգոյ- միջոցներով ու դժուարին պայմաններու մէջ, ոգի ի բռին պայքարեցաւ, մնաց պատնէշի վրայ: Երբեք տեղի չտուաւ եւ հոգաց մեր ապրուստը, կրթութիւնը եւ ուսումը, ինչ փոյթ թէ ի գին անլուր զրկանքներու եւ զոհողութիւններու: Մեզի համար չէ՞ր որ ան ծախեց այն քիչ ոսկեղէն ու թանկագին իրերը, զորս նուէր ստացած էր ամուսնութեան օրը, որպէսզի իր զաւակները չի զրկուին բանէ մը:

Միայն քիչեր են որ գիտեն այն ճղճիմ աշխատավարձքը, որ կը ստանար ծանօթ ու դրացի կիներուն արցունքը աչքերուն, կարած հագուստներուն փոխարէն:

Ինչպէ՞ս գիտնային թէ ի՞նչ դըժուարութիւններով, գիշերները ցերեկին խառնելով, հազիւ կը յաջողէր հոգալ մեր կարիքները. տան ապրուստը, բժշկական ծախսերը, դըպրոցական թոշակները եւ այլ ծախսերը:

Կարելի՞ է զինք ինծի չափ ճանչնալ. այսօրուան պէս կը յիշեմ իր չքնաղ դէմքը, երեշտակային ժպիտը ու մայրական քաղցր խօսքերը, որոնցմէ վայրկեան մը իսկ զիս չըզրկեց իմ վեցամսեայ ծանր հիւանդութեանս շրջանին: Ինծմէ զատ ո՞վ կրնայ անդրադառնալ բժիշկի եւ դեղերու անմատչելի ծախսերուն, զորս մայրս կը հոգար իր կարողութենէն վեր աշխատելով, ու շատ յաճախ խնդրելով իր յաճախորդներէն որ համբերեն ու ներողամիտ գտնուին ակամայ թերացումներուն. եւ որպէսզի իրմէ չի հեռանան՝ միշտ կը զիջէր իր իրաւունքները:

Ես՝ մէկ առ մէկ կը յիշեմ բոլոր այն գիշերները մեր որբութեան, ուր իրարու մօտ եկած, ուշադրութեամբ -երկար ժամեր- մտիկ կ'ընէինք մօրս խրատները, եւ կը հիանայինք իր կորովին, անխորտակելի կամքին, ու մանաւանդ եզակի գեղեցկութեան վրայ. Ապա՝ կը փաշուէինք նոյն եւ միակ մեծ սենեակին մէջ քնանալու: Տիտանական զոհողութիւններով էր որ Մայրս մեզ հասցուցած էր ապահովութեան ափերը, կանուխ գիտակցեցանք:

Այսօր հոս երբ Մայր Սփիւռք Լիբանանի մէջ մայրեր կը խօսին Մօրս մասին՝ կը յիշեն զինք հրապոյրով, սիրով ու բարձր գնահատանքով, իբրեւ հազուագիւտ տիպար հայ Տիկին եւ անզուգական Մայր:

Օր մը՝ զաւակներս պիտի գիտնան անկասկած որ իրենց «Մարի Մաման» մեկնեցաւ գլուխը վեր, ճակատը բարձր, ձիւնասպիտակ ու պայծառ, յարգուած ու սիրուած.

Օր մը պիտի գիտակցին թէ Աշխարհի լաւագոյն կտակն է՝ որ կը ժառանգեն թանկագին Մօրս շահած բարի անունով:

Բան մը չըսի ես զաւակներուս. բայց ներքուստ զգացի աննկարագրելի ուրախութիւն մը ու փառք տուի Արարիչին՝ թէ զաւակներս ինծի կը յիշեցնեն նուիրական թուական մը -չնայած որ ես պէտք չունէի յուշարարութեան- եւ անգամ մը եւս համոզուեցայ ո՞վ սիրելի ու կաթոգին Մայր թէ՝ դուն կ'ապրիս ու յաւիտեան պիտի ապրիս ինչպէս մեր, նոյնպէս մեր զաւակներուն ու թոռներուն մէջ:

Խունկ եւ աղօթք ազնիւ հոգիիդ:

ՆՈՐԱՅՐ ԳԱՐԱՅԱՆԵԱՆ

Մեծոգի Նուիրատուութիւն Մը Եւս

Գոհունակութեամբ կը հաղորդենք կրթասէր մեր հասարակութեան, թէ՝ Տէր եւ Տիկին ԹԱԳԻՈՐ եւ ՄԱՐԻԱՆԱ ՇԻՐԻՆԵԱՆ Ընտանիքը Վիսենթէ Լոփեսի Ազգ. Վարժարանին նուիրած են հողամաս մը (երկու լոթէ՝ 900 քռ. մեթր), որ պիտի ծառայէ աշակերտութեան իբրեւ ՄԱՐԶԱՐԱՆ:

Սոյն հողամասը կը գտնուի Վարժարանին մօտ, մէկ փողոց հեռաւորութեամբ, Արէնալէս 1588-40:

Մօտ օրէն բարերարը պիտի ձեռնարկէ մարզարանի յատուկ շինարարական աշխատանքներուն:

Այս մեծոգի նուիրաբերումով Վիսենթէ Լոփեսի Ազգային Կրթական Համալիրը կ'օժտուի նոր գործօնով մը, որ կենսական կարեւորութիւն կը ներկայացնէ նոր սերունդի դաստիարակութեան աշխատանքներուն մէջ:

Մարզարանը պիտի ձօնուի բարերարին հանգուցեալ ծնողաց՝ ՄԻՔԱՅԷԼ եւ ԱՆՆԱ ՇԻՐԻՆԵԱՆի յիշատակին:

Վիսենթէ Լոփեսի Հայութեան անունով, յատկապէս ծնողներուն եւ աշակերտներուն անունով, շնորհակալութիւն եւ երախտագիտութիւն կը յայտնենք Տէր եւ Տիկ. Թագւոր եւ Մարիանա Շիրինեանին, ու կը շնորհաւորենք իրենց կրթանպաստ հոգածութիւնը:

ՎԻՍԵՆԹԷ ԼՈՓԵՍԻ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

20 Հոկտեմբեր 1989
Վիսենթէ Լոփես

1987-88 տարիներու Թէքէեան Մշակութային Միութեան Հայկաշէն Ուզունեան Գրական Մրցանքի Պարգեւատրեալները

Կը ստիպուինք յայտարարել որ ինչպէս նախորդ մրցանակներու յատկացման պարագաներուն, այս անգամ եւս մեր յատկացումները կ'ընենք ստացուած կամ մեր միջոցներով ձեռք բերուած գիրքերու գնահատումով: Հաւանաբար կան այլ արժանաւորներ զորս տեսնելու առիթը չենք ունեցած:

Նկատելով որ հրատարակուած գիրքերու Պէյրութ-Լիբանան առաքումը դժուարութեանց կը բախի, հեղինակները կրնան իրենց հրատարակութիւնները ղրկել Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան միջոցով, Կիպրոս եւ կամ Հ.Բ.Ը. Միութեան, Փարիզի գրասենեակի հասցէով:

Հանոյքով կը յայտարարենք հետեւեալ յատկացումները.-
1987 տարուան հրատարակութիւններէն.-

1.- «Էջեր Արեւմտահայ Մտածումներէն,
Սեդա Պարսումեան-Տատոյեան — *Ամ. Տոլ. 1,000.-*
2.- «Նշանագիր»
Վեհանուշ Թէքեան — *Ամ. Տոլ. 1,000.-*

1988 տարուան հրատարակութիւններէն.-
1.- «Առձեռն Բառարան, Ա. հատոր
Գերմաներէն-Հայերէն»
Ցակոբ եւ Լեւոն Թոփուզեաններ — *Ամ. Տոլ. 1,000.-*
2.- «Արմենիա, Սուբարտու եւ Սումեր Հնդեւրոպական հայրենիքը եւ հին Միջագետքը»
Մարտիրոս Գավուքճեան — *Ամ. Տոլ. 1,000.-*

Հայկաշէն Ուզունեան
Գրական Մրցանակի
Յանձնախումբ

HAIGASHEN OUZOUNIAN LITERARY PRIZE

Armenian General Benevolent Union
11 Square Alboni
Paris, 75016 France

Melkonian Educational Institute
P.O. Box 1907
Nicosia, Cyprus

El origen armenio

El origen armenio es remotísimo. Los archivos hititas hablan de tres reinos armenios hacia el siglo XV antes de Cristo: Hayasá, Isuwa y Alshé, y lo propio ocurre con los asirios al mencionar 23 reyes de Nairí en el siglo XI.

Armenia está situada al noreste de Asia Menor.

En esa región, cuyos límites sufrieron las modificaciones impuestas por acontecimientos políticos, se arraigó el pueblo armenio, distinguiéndose nítidamente de los pueblos vecinos. Armenia llegó a su apogeo político con el advenimiento del rey Tigran El Grande (95-55 a. C.), quien dominó desde el Mar Caspio hasta el Mar Negro y desde la Mesopotamia hasta los límites de Egipto.

Como consecuencia de diversos factores -en especial la situación geográfica-, la paz no ha sido el signo característico de la historia de Armenia, que pese a su permanente lucha sucumbió ante los continuos ataques de los pueblos circundantes. Así sucesivamente fue dominada por Persia, los árabes y Bizancio. Sin embargo, la aspiración siempre viva de libertad e independencia permitió a los armenios reconquistar sus tierras años después. Armenia volvió a su esplendor y se fundaron nuevas ciudades, entre ellas su capital Aní, que se transformó en una de las más importantes de la época. En 1045, Armenia fue conquistada por Bizancio. Este acontecimiento fue contraproducente para el Imperio, ya que al sucumbir Armenia, que durante siglos había sido muralla contra el avance de los pueblos orientales, Bizancio no pudo resistir la invasión de los mongoles, tártaros, seljúcidas y, finalmente, turcos otomanos.

En 1080, los armenios que huyeron de su suelo natal se establecieron en los valles del Tauro, en las costas del Mediterráneo, y fundaron el llamado Reino Armenio de Cilicia, que durante 300 años desempeñó un papel importante en lo económico y cultural. Colaboró y combatió junto a los príncipes cristianos en las Cruzadas. Esta actitud fue motivo principal de la invasión y ocupación de Cilicia por parte de los mamelucos egipcios, quienes sometieron al pueblo armenio poniendo fin al Reino Armenio de Cilicia, cuyo rey León VI, último de la dinastía Lussinian, fue apresado y llevado a Egipto. Esto sucedió en 1375. Así comienza para Armenia el período más sombrío. Durante casi 6 siglos su suelo fue objeto de invasiones de toda índole y varias veces dividido entre Turquía, Persia y Rusia.

Los grandes acontecimientos históricos del siglo XIX hicieron renacer las esperanzas de independencia, pero los levantamientos populares armenios fueron ahogados en sangre. En 1915 murieron así más de un millón y medio de armenios y muchísimos debieron emigrar.

En 1918 Armenia fue nuevamente atacada, pero su pueblo luchó tenazmente y en Sardarabad contuvo al enemigo.

Armenia proclamó su independencia, después de seis siglos de sometimiento, el 28 de mayo de 1918.

Acontecimientos posteriores cambiaron su régimen político por el que se mantiene actualmente.

Un territorio de aproximadamente 30.000 km2 alberga una población de casi 3.000.000 de armenios, a los que deben sumarse otros tantos que viven esparcidos en el resto del mundo, formando una diáspora que se destaca por su laboriosidad y actividad creativa en todos los aspectos del quehacer humano.

Sus tradiciones y hábitos de familia, ancestrales, mantienen hoy plena vigencia.

Donaciones a "Sardarabad"

En memoria Señor Aram Donikian

Sr. Nahabet Nahabetian y Sra.	A. 30.000.-
Sr. Avedis Barsamian y Sra.	A. 30.000.-
Sr. Alberto Balian y Sra.	A. 30.000.-
Sr. Ardashes Vaneskeheian y Sra.	A. 30.000.-
Sr. Barkev Dergarabetian y Sra.	A. 30.000.-

En memoria Sr. Jacob Boghossian

Sra. Telia Guezikaraian Vda. de Boghossian e hijo	A. 10.000.-
Sr. Eduardo Guezikaraian y Sra.	A. 10.000.-
Sr. Jorge Guezikaraian y Sra.	A. 10.000.-
Sr. Nahabet Nahabetian y Sra.	A. 10.000.-
Sr. Aram Guezikaraian y Sra.	A 5.000.-
Sr. Apraham Aprahamian y Sra.	A. 5.000.-
Sra. Inglidian de Guezikaraian	A. 5.000.-
Sr. Carlos Tomasi y Sra.	A. 5.000.-
Sra. María Isabel de Bochguezenian	A. 3.000.-

La UGAB y el bloqueo de Armenia

El jueves 2 de noviembre, integrantes de la filial local de la Unión General Armenia de Beneficencia y de su Liga de Jóvenes, fueron recibidos en la Embajada de la Unión de Repúblicas Socialistas Soviéticas, oportunidad en que entregaron al Señor Embajador una nota conteniendo los reclamos y exigencias para la solución política del problema de Gharabagh, así como también por la difícil situación que viven Armenia y Gharabagh, a raíz del bloqueo impuesto arbitraria e inhumanamente por Azerbaidjan.

Cabe destacar que tanto Consejo Central de UGAB, así como sus distintas filiales, realizaron protestas similares en varias oportunidades desde el comienzo de la lucha por la reivindicación del territorio hoy en disputa.

Paralelamente, el Consejo Central de UGAB continúa sin descanso en su tarea de ayudar a la reconstrucción de las vastas zonas devastadas por el sismo del 7 de diciembre pasado, motivo por el cual viajaron a Armenia los Sres. Arshavir Geondjian y José Youssefian, complementando las múltiples visitas de trabajo realizadas a la Madre Patria por nuestra Presidente Louise Manoogian Simone.

COCINA

Isabel Tchalian

Fideos con berenjenas

INGREDIENTES:

3 berenjenas,
salsa de tomate cantidad necesaria,
3 cucharadas de pan rallado,
1 taza de queso rallado,
Sal, pimienta a gusto,

PREPARACION:

Poner las berenjenas en rodajas espolvoreadas con sal, dejarlas 1/2 hora para que eliminen lo amargo. Dorar en aceite una cebolla y 2 dientes de ajo, agregar 1/2 kilo de tomates picados y hacer una salsa, condimentando a gusto. Una vez lista la salsa, agregar el pan rallado.

Poner en una cacerola una capa de salsa, una capa de berengenas bien lavadas y escurridas, y apenas doradas en aceite, y otro poco de salsa, y seguir así hasta terminar la preparación. Espolvorear todo con queso rallado y pan rallado, y cocinar durante cinco minutos.

Hervir 300 grs. de fideos cortos.

En una fuente poner una capa de salsa, luego los fideos bien escurridos y cubrir con el resto de la salsa. Espolvorearlos con queso rallado.

Mezclar los fideos con las berenjenas y servir.

Jacob Boghossian

El 5 del actual se extinguió una de las grandes voces de bajo del Coro "Gomidas", con la desaparición de Jacob Boghossian, ocurrida tras sufrir las alternativas de una larga enfermedad.

Miembro de la Asociación Cultural Tekeyan, Boghossian fue uno de los fundadores de **"Surhantag"**, órgano periodístico de la Asociación Tekeyan y precursor de **Sardarabad.** Asimismo, era antiguo integrante del Coro "Gomidas", al que dedicó la particularidad de su arte vocal.

En su sepelio, realizado el lunes 6 en el Cementerio Armenio de Villegas, se puso de manifiesto el gran aprecio que el Sr. Boghossian había ganado en el seno de la colectividad.

Nueva heredera de los Klacherian

El 30 de octubre, al filo del mes, llegó a casa de Ruben Klacherian y Viviana Parsekian, la hermosa **Marina Viviana.** A la gran alegría que ella brindó a toda la familia, se sumó la de sus hermanitos Nicolás y Luciana, así como la de sus abuelos Jachic e Isabel Klacherian, y María Elena Parsekian.

Lleguen nuestros plácemes y mejores augurios a esta familia feliz.

Periódico Armenio
"SARDARABAD"
de la
ASOCIACION CULTURAL
TEKEYAN

Redacción y Administración
Gorriti 4804
1414 - CAPITAL FEDERAL
T E 771 2520
Horario de atención: *Lun a Vier de 10 00 a 19 00 hs*

Registro Nac. de la Propiedad Intelectual
N° 78.836
Director
NAHABET NAHABETIAN
Corresponsalía, receptoría de avisos y suscripciones en
BRASIL
Sr. Hrair Chahinian
Av. Coxingui 191 Ap. 84
Cep. 00579 - San Pablo
T E 813-6731

URUGUAY
Dr. Pedro Tanielian
Benito Blanco 675 Ap. 201
T E.: 70-3114 Montevideo